

SOBRE L'OBRA ESCRITA DE JOAN MONTLLOR

per PERE ROCA i GARRIGA

Un estudi inexistent.

Resta per fer --i no cal dir que el rebriem amb íntima satisfacció-- un estudi amb tots els ets i uts de l'obra escrita de Joan Montllor i Pujal. Diem això arran del vintè aniversari de la seva mort, que ocorregué exactament el 24 d'agost de 1960. Vull dir que trobem a faltar un treball erudit en el qual s'examini i es valori degudament la totalitat dels seus escrits, no pas inèdits, sinó publicats, que per cert no són escassos i que, com sabem, són d'una estimable consistència tant pel seu contingut com per la seva forma literària, interessants per la saborosa temàtica que tracten i d'un singular poder evocatiu per als sabadellencs.

Potser el que explica el fet, lamentable, que ningú no hagi emprès encara aquest estudi és que l'obra escrita

d'aquest conciudadà nostre es troba dispersa en una munió d'articles que cal cercar d'un a un a les pàgines de diaris, revistes i butlletins que aparegueren al llarg de més de mitja centúria --des de 1906 a 1960-- publicacions que no estan al nostre abast o que no tenim a mà en aquelles hores i en aquells moments que tal vegada serien els més propicis per realitzar aqueixa tasca.

Cal senyalar, però, que gràcies a l'encomiable bona voluntat d'alguns estudiosos sabadellencs que coregueren i estimaren de debò En Joan Montllor-- em refereixo a Ramon Arquer, Joan Alsina, Pere Valls i, gairebé no caldria dir-ho, mossèn Ernest Mateu -- ja està pràcticament enllestida i a disposició de qui desitgi consultar-la, la relació completa d'a-

quests escrits. De tots ells en tenim registrats el títol, la data d'aparició i el periòdic o revista que els publicà. ¿Qui negarà que això és un primer pas, important, per a poder dur a terme aquell estudi a què em refereixo?

I serà bo de dir, així mateix, que poc després de la mort de Joan Montllor, un ciutadà discretíssim, que havia estat amic entranyable i de tota la vida del finat, manifestà la seva decisió de patrocinar l'edició del recull dels seus escrits. Hom posà fil a l'agulla i la cosa anava endavant. Bona prova n'és la relació de què acabo de fer esment. Però, degut a circumstàncies adverses, i sens dubte la principal de totes elles la mort de l'al·ludit mecenas, no s'arribà a realitzar aquell propòsit que, si s'hagués

una gentilesa de

GARGOTS

BOTIGA D'ART

Avinguda 11 de Setembre, 128 - SABADELL

portat a terme, segurament hauria fet decantar algú a assajar l'estudi dels escrits montllorencs.

Sempre els ha recat, als bons sabadellencs, de permetre que En Joan Montllor anès quedant lluny de nosaltres, com una figura relegada al passat. I això explica una segona temptativa de recollir i editar aplegats els seus escrits, quan ja s'havia esvaït la il·lusió de fer-ho en aquella primera temptativa. Aquesta vegada fou una institució cultural sabadellenca la que s'ho proposà; però, malgrat la bona voluntat i la feina que es féu en aquest sentit, no s'ha arribat, fins a l'hora present, a cap resultat tangible. I és una llàstima que, a hores d'ara, encara ens trobem en aquest punt: desigs, il·lusions frustrades, recances, i poca cosa més.

A la ratlla de set-cents articles.

No pot pas dir-se que Joan Montllor fos un escriptor, lletraferit o periodista precoç. Més aviat fou tot el contrari d'això, puix la seva activitat literària no pren inici fins als seus trenta-dos anys d'edat. En aquest nivell de maduresa és quan publica el seu primer article a la premsa local. Es tracta d'un original titulat "Pel treball nacional" --un títol i un tema que no marcaran pas la tònica dels seus ulteriors escrits-- que apareix a les pàgines de la "Revista de Sabadell" de 19 d'octubre de 1906.

Es cert que no fou precoç, però no és menys cert que, un cop llançat a la palestra, es mostra perseverant i engrescat en la seva tasca, la qual esdevé particularment intensa i brillant a partir de 1910, i que esguardada en conjunt, globalment, resulta d'un volum considerable.

Salvat error o omissió, són a la ratlla de set-cents els articles que publicà Joan Montllor al llarg de la seva vida, més ben dit, en el decurs dels cinquanta-cinc anys que van des de la data de publicació del seu primer article a la "Revista de Sabadell", fins a l'any mateix de la seva mort, 1960, en el qual el dia 19 de març el periòdic "Sabadell" inseria el seu darrer article "Can Oriach: del nom i dels inicis del suburbi".

Col·laborà primer de tot a la ja esmentada "Revista de Sabadell" i simultàniament a "Acció Catalana" i a "El Federal". Al primer d'aquests periòdics hi escriví un total de set articles entre 1906 i 1911; al segon, altres set articles entre 1907 i 1908; i al

tercer, dos articles, l'any 1908.

Així que surt el "Diari de Sabadell" --any 1910-- trobem en les seves pàgines la signatura de Joan Montllor, la qual ja no deixarà de figurar-hi fins al 5 de juliol de 1936. Els articles que publicà en aquest periòdic, amb la línia i l'ideari del qual se sentí profundament identificat, són en total dos-cents vuitanta-tres.

Però d'aquests anys d'abans de la guerra, allà on no deixarà d'estar present és al Butlletí del Centre Excursionista del Vallès (del qual, com és prou sabut, fou el fundador) els anys del 1918 al 1921, amb dotze articles, i a "Nostra Comarca", publicació de la qual bé es pot dir que en fou l'ànima, on, de 1921 a 1924 publicà un total de setanta-quatre articles.

Passada la guerra, l'any 1939 reemprèn la seva tasca, col·laborant primer a "Tribuna", on apareixen onze articles per ell signats, i a partir de 1945, al periòdic "Sabadell", on, en el decurs de quinze anys li foren publicats fins a cent vint-i-sis articles, gairebé tots ells en castellà, per bé que, com és ben sabut, ell els escrivia en català i li eren traduïts d'aquesta llengua.

Més endavant --del 1950 al 1960-- col·laborà també, assiduament, a la revista "Alba", de la Parròquia de la Puríssima Concepció, amb un total de cinquanta-tres articles, dels quals els que es referien a ermites i santuaris marians de la nostra comarca foren aplegats després en un llibre que es titula "La devoció mariana en el Vallès", publicat l'any 1958.

El joc del pseudònim

Home sincer, franc, enemic de l'engany i de la trampa, i extremadament respectuós de les realitats objectives, Joan Montllor es complau a signar els seus escrits amb totes les lletres del seu nom i dels seus dos cognoms, sense descuidar-se mai de posar entre aquests dos darrers elements onomàstics la conjunció "i".

Atès el seu caràcter, no ens hauríem imaginat mai que pogués utilitzar l'engany --tan innocent com es vulgui, però engany a la fi-- del pseudònim. Però tanmateix en féu ús abundant. Cent noranta-tres dels seus articles van signats amb nom fals, amb pseudònim pròpiament dit, i vint-i-set mes ho són amb les inicials d'algún dels seus pseudònims.

Esmentem que a "Nostra Comarca" signa sovint "Joan Vallès", "Eulogi" i "Joan Montal". Però es veu ben clar

que no pretenia amagar-se ni enganyar el lector escamotejant-se darrera d'aquests noms posats en substitució del propi. Hi havia, en aquest procedir, una raó de modèstia o de pudor, puix es donava el cas que en alguns dels números de l'esmentat butlletí hi havien dos o tres articles originals seus, i hauria semblat afany de protagonisme que tots portessin la mateixa signatura.

D'articles signats "Joan Vallès" n'hi coneixem una cinquantena, cent vint-i-nou rubricats "Eulogi" i deu amb la signatura "Joan Montal". D'aquests tres pseudònims, "Eulogi" era el que solia emprar com a signatura de les delicioses "Ofrenes de Caminant" que publicà espaiadament al llarg dels anys 1915 al 1924 en una primera tongada i de 1934 a 1936 en una segona, així com la majoria, si no la totalitat, de les "Notes esparces" que publicà entre 1928 i 1936.

A més d'aquests tres pseudònims, utilitzà, si bé d'una manera esporàdica, els de "Salvador d'Arrahona" i "Fèlix Salvador". No n'hi coneixem cap més.

Quan el seu nom i cognoms ja eren a bastament coneguts entre els sabadellencs per haver-los vist repetidament a les pàgines de la premsa local, també signava de vegades només amb les inicials "J.M. i P.", o bé "J.M.P." --mai però amb les J.M. soles-- i quatre o cinc vegades amb la "M". Darrerament signava alguns dels seus articles amb les sigles "C.H.", les inicials de Cronista Honorari, títol que li fou atorgat l'any 1944, a iniciativa de mossèn Ernest Mateu.

Ja sabem que l'aspecte quantitatiu de la producció o el joc del pseudònim no són, estrictament parlant, factors de pes quan es tracta de fer la valoració de l'obra d'un escriptor, o d'un personatge que, entre altres coses importants realitzades en la vida, ha publicat treballs a la premsa. Però no deixen de ser elements a tenir en compte, que ajuden a traçar-ne el perfil. Dedicar-hi una atenció, per petita que sigui, queda doncs justificat i és, en definitiva, una contribució a l'estudi de l'obra en qüestió i de l'autor a qui cal atribuir-la. En aquest cas, a l'estudi inexistent de l'obra escrita de Joan Montllor i Pujal i a la d'aquest admirable sabadellenc que morí ara fa vint anys i que voldríem que sempre estigués present en el nostre record.

Es una gentilesa de **JOSEP Mª DALMAU i PRATS**

Filatèlia i Numismàtica
Art. Antiguitats.

Ctra. Barcelona, 339-341
Tel. 710 25 14
SABADELL